

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

(назва інституту, факультету, коледжу)

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

« 08 » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИБІРКОВОГО БЛОКУ

ТАЄМНИЦІ УСПІШНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

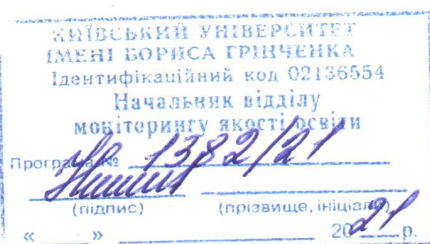
освітніх програм

293.00.01 Міжнародне право,
291.00.01 Суспільні комунікації,
291.00.02 Регіональні студії,
017.00.03 Фітнес та рекреація,
072.00.01 Фінанси і кредит,
052.00.01 Політологія

(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації

(назва спеціалізації)

Київ – 2021

Розробники:

Овсієнко Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови.

Викладачі:

Овсієнко Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови.

Робочу програма розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол від 30. 08. 2021 р. № 1

Завідувач кафедри

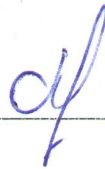

(М.О. Вінтонів)
(ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено

01. 09. 2021 р.

Заступник директора/декана

(С.І. Залюк)
(ініціали, прізвище)

Пролонговано:

на 20 ___ /20___ н.р. (_____) (ПІБ). « ___ » 20___ р., протокол № ___

на 20 ___ /20___ н.р. (_____) (ПІБ). « ___ » 20___ р., протокол № ___

на 20 ___ /20___ н.р. (_____) (ПІБ). « ___ » 20___ р., протокол № ___

на 20 ___ /20___ н.р. (_____) (ПІБ). « ___ » 20___ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	<i>вибіркова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>	
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>4 / 120</i>	
Курс	<i>2</i>	<i>-</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>-</i>
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>4</i>	
Обсяг кредитів	<i>4</i>	<i>-</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>120</i>	<i>-</i>
Аудиторні	<i>56</i>	<i>-</i>
Модульний контроль	<i>8</i>	<i>-</i>
Семестровий контроль	<i>-</i>	<i>-</i>
Самостійна робота	<i>56</i>	<i>-</i>
Форма семестрового контролю	<i>залік</i>	<i>-</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців, що уможливує створення необхідних умов поетапного входження кожного бакалавра у професійну мовленнєву діяльність, залучення майбутніх фахівців до різноманітних видів діяльності, насамперед мовленнєвої; формування універсальних компетентностей *soft skills*.

Завдання навчальної дисципліни:

Під час лекційних і практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці різних спеціальностей, повинні **набути таких програмних компетентностей (загальних і фахових):**

052.00.01 Політологія:

- здатність працювати в команді; навички роботи в групі, розподіл функцій у колективній роботі; здатність впливати на людей задля отримання бажаного результату; вміння мотивувати людей та рухатись до спільних цілей; здатність розуміти людей, здатність динамічно вирішувати складні управлінські завдання (ЗК-08);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань; здатність до ефективної комунікації, готовність до співпраці з колегами, вміння працювати в колективі; навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися під час комунікування; увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки; здатність аналізувати зміст думки та структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати; прояв мотивації до участі в суспільному житті (ЗК-09);

- здатність формулювати пропозиції в стратегії проєктів, використовуючи відповідні інструменти (ФК-07).

072.00.01 Фінанси і кредит:

- здатність працювати в команді (ЗК 10);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності) (ЗК 11);
- здатність здійснювати ефективні комунікації (ФК 9).

291.00.01 Суспільні комунікації:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 6);
- здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами) (СК 12).

291.00.02 Регіональні студії:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 6);
- здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами) (СК 12).

293.00.01 Міжнародне право:

- вміння виявляти та вирішувати проблеми (ЗК-6);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-7);
- здатність працювати як автономно, так і в команді (ЗК-8);
- уміння дотримуватися основних норм дипломатичного та ділового етикету... (ФК-10);
- уміння здійснювати ефективну комунікацію в мультикультурному середовищі ... (ФК-11);
- уміння вести формальну та неформальну ділову бесіду у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики (КОМ-1);
- уміння на високому професійному рівні брати участь у фахових дискусіях із міжнародно-правових і загальноюридичних питань, поважати опонентів і їхню точку зору (КОМ-2);
- уміння доносити до фахівців і нефахівців, інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права (КОМ-3);
- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію (КОМ-4).

017.00.03 Фітнес та рекреація:

- здатність працювати в команді (ЗК 4);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 9);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 11).

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямках, цілях, завданнях, змісті освіти, які зорієнтовують передовсім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань «Мовне обличчя міста», «Мовна особистість фахівця», «Мовний портрет однокурсника», «Стань співавтором тексту» тощо.

Крім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, комунікації, зустрічі з науковцями.

3. Результати навчання за дисципліною

Опанувавши вибіркочу дисципліну «Таємниці успішної комунікації», студенти повинні мати такі **програмні результати навчання**:

052.00.01 Політологія:

- вміти спілкуватися та презентувати свої ідеї широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань (ПРН-03-с);
- мати здатність до ефективної передачі інформації, ідей, аргументів, користуючись відповідним стилем та мовою (ПРН-04-с).

072.00.01 Фінанси і кредит:

- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях і професійному спілкуванні (ПР 19).

291.00.01 Суспільні комунікації:

- вміти вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору (ПРН 13).

291.00.02 Регіональні студії:

- знати природу та механізми міжнародних комунікацій (ПРН 05);
- вміти вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору (ПРН 13).

293.00.01 Міжнародне право:

- вміти вести формальну та неформальну ділову бесіду у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- вміти на високому професійному рівні дискутувати, поважати опонентів і їхню точку зору;
- вміти доносити до фахівців і нефахівців, інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права;
- вміти ефективно формувати комунікативну стратегію.

017.00.03 Фітнес та рекреація:

- вміти аргументувати управлінські рішення для вирішення проблем, які виникають в роботі суб'єктів фізичної культури і спорту; мати навички лідерства (ПРН 19).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Практичні	Семинари	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. МИСТЕЦТВО НАЛАГОДЖЕННЯ КОНТАКТУ І ПОРОЗУМІННЯ							
Тема 1. Шлях до порозуміння: від теорії до практики.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 2. Емоційний інтелект і порозуміння.	8	-	-	4	-	-	4
Тема 3. Методи встановлення і налагодження контакту.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 4. Складні ситуації та швидке вирішення їх.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 5. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Модульний контроль 1	2	2					
Разом	32	2	-	12	-	-	16
Змістовий модуль 2. МИСТЕЦТВО ПЕРЕКОНУВАТИ							
Тема 6. Сто одна таємниця мистецтва переконувати.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 7. Стратегії впливу на особистість.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 8. Харизма та її вплив на думки і рішення людей.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 9. Гендерні аспекти мистецтва переконання.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 10. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Тема 11. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Модульний контроль 2	2	2					
Разом	32	2	-	12	-	-	16
Змістовий модуль 3. МИСТЕЦТВО ГОВОРТИ У ВУЗЬКОМУ КОЛІ СПІВРОЗМОВНИКІВ							
Тема 12. Особливості ефективною комунікації з	8	-	-	4	-	-	4

різними віковими групами співрозмовників.							
Тема 13. Нетворкінг для людей різного темпераменту та типу.	8	-	-	4	-	-	4
Тема 14. Мистецтво діалогу, монологу й полілогу: спільні та відмінні ознаки.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 15. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Тема 16. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Модульний контроль 3	2	2					
Разом	28	0	-	14	-	-	12
Змістовий модуль 4. МИСТЕЦТВО КОМУНІКУВАТИ ІЗ ШИРОКИМ ЗАГАЛОМ							
Тема 17. Таємниці успішного виступу перед широким загалом.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 18. Міжнародна комунікація та дипломатичний етикет.	8	2	-	2	-	-	4
Тема 19. Лідерство, командна робота і комунікація.	6	-	-	2	-	-	4
Тема 20. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Тема 21. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Тема 22. Комунікативний тренінг.	2	-	-	2	-	-	-
Модульний контроль 4	2	2					
Разом	28	2	-	12	-	-	12
Усього	120	6	-	50	-	-	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

МИСТЕЦТВО НАЛАГОДЖЕННЯ КОНТАКТУ І ПОРОЗУМІННЯ

Тема 1. Шлях до порозуміння: від теорії до практики.

Основні питання теми:

1. Мозок і його вплив на дії людини.
2. Основні правила порозуміння.

Ключові слова: порозуміння, мозок, раціональне мислення, правила порозуміння, співрозмовник, емоції, думки, щирість, цікавість, дисонанс, корпоративний дисонанс, «токсичні люди» та ін.

Рекомендована література:

Основна: 3, 8, 12.

Додаткова: 1, 21, 32.

Тема 2. Емоційний інтелект і порозуміння.

Основні питання теми:

1. Емоційний мозок. Баланс між емоціями й раціоналізмом.
2. Природа емоційного інтелекту.
3. Емоційний інтелект і практична діяльність особистості. Емоції та їхній вплив на порозуміння між людьми.
3. Емоційна грамотність і порозуміння.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційний розум, емоції, емоційне піратство, емоційне нездоров'я, емоційне навчання, можливості, настрої, емпатія, критика, темперамент, характер та ін.

Рекомендована література:

Основна: 4, 5, 6, 7.

Додаткова: 9, 21.

Тема 3. Методи встановлення і налагодження контакту.

Основні питання теми:

1. Елементи встановлення контакту.
2. Основні методи встановлення і налагодження контакту між людьми.

Ключові слова: методи встановлення контакту, співрозмовник, комунікація, комунікативний арсенал, слухання, зосередження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 3, 8, 12.

Додаткова: 1, 21, 32.

Тема 4. Складні ситуації та швидке вирішення їх.

Основні питання теми:

1. Реалії сучасного світу та їхній вплив на формування особистості.
2. Особливості вирішення складних ситуацій простими методами.

Ключові слова: складна ситуація, пекельна команда, кар'єрна драбина, нарцисизм, видимість, надійність, вигідність, емоційний вибух, порозуміння, шестеро рукостискань та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 8, 12.

Додаткова: 1, 15, 21, 32.

Тема 5. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Модульний контроль 1.

Творче завдання:

Напишіть есей на одну із запропонованих тем.

Змістовий модуль 2.

МИСТЕЦТВО ПЕРЕКОНУВАТИ

Тема 6. Сто одна таємниця мистецтва переконувати.

Основні питання теми:

1. Переконання як метод соціально-психологічного впливу на людей.
2. Таємниці мистецтва переконання.

Ключові слова: переконання, вплив, соціальний вплив, рефлекс, помилка, самознищення, страх, угода, відповідальність, звершення, ідея, результат, чванливість, снобізм, посмішка, поразка, інформація, нудьга, інтерес, реклама, довіра та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 8, 9, 12.

Додаткова: 14, 15, 16, 20, 28.

Тема 7. Стратегії впливу на особистість.

Основні питання теми:

1. Впливи ХХІ сторіччя: позитивні й негативні фактори.

2. Вплив на особистість у дії.

Ключові слова: вплив, взаємодія, трансформація, спілкування, вплив через інтернет, глобальний вплив, соціальний вплив, вплив у дії, психологія впливу, презентації, сувеніри, подарунки, аудиторія та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 8, 9, 12.

Додаткова: 14, 15, 16, 20, 28.

Тема 8. Харизма та її вплив на думки і рішення людей.

Основні питання теми:

1. Харизма і мистецтво переконувати.
2. Харизматичний імідж.
3. Харизматична комунікація.
4. Харизма організацій та брендів.

Ключові слова: харизма, харизматик, лідер, оратор, свобода, взаємодія, мотивація, незалежність, контроль, мораль, доцільність, ідеологія, енергетика, талант, обдарованість, доля, раптовість, зовнішність, імідж, аскетизм, ексцентричність, дивацтво, вразливість, епатаж, організація, бренд та ін.

Рекомендована література:

Основна: 2, 9.

Додаткова: 14, 15, 16, 20, 28.

Тема 9. Гендерні аспекти мистецтва переконання.

Основні питання теми:

1. Гендерна рівність: сучасна проблема чи міф.
2. Гендер і мистецтво переконувати.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, гендерна дискримінація, стать, суспільство, вплив, вимоги, переконання, переваги, поведінка, упереджене ставлення, позитивний результат та ін.

Рекомендована література:

Основна: 10, 12.

Додаткова: 9, 10, 18, 34.

Тема 10. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Тема 11. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Модульний контроль 2.

Творче завдання:

Напишіть есей на одну із запропонованих тем.

Змістовий модуль 3.

МИСТЕЦТВО ГОВОРИТИ У ВУЗЬКОМУ КОЛІ СПІВРОЗМОВНИКІВ

Тема 12. Особливості ефективної комунікації з різними віковими групами співрозмовників.

Основні питання теми:

1. Вікові групи співрозмовників. Їхні комунікативні портрети.
2. Особливості ефективної комунікації з різними поколіннями людей (мовчазне покоління, бекі-бумери, покоління X, міленіали, зумери, покоління альфа).

Ключові слова: комунікація, комунікативний портрет, втрачене покоління, велике покоління, мовчазне покоління, бекі-бумери, покоління X, міленіали (покоління Y), зумери (покоління Z), покоління альфа, діти, ранній працездатний вік, основний працездатний вік, зрілий працездатний вік, літні люди та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 8, 9, 10.

Додаткова: 4, 5, 6, 7, 14, 15, 19, 32, 34.

Тема 13. Нетворкінг для людей різних темпераментів та типів.

Основні питання теми:

1. Особливості комунікації з холериками, сангвініками, флегматиками, меланхоліками.
2. Комунікація з інтровертами, екстравертами й амбівертами.
3. Мистецтво коротких бесід.

Ключові слова: нетворкінг, зв'язок, комунікація, мова, мовлення, взаємодія, співпраця, результат, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, інтроверт, екстраверт, амбіверт, соціальні мережі, коротка бесіда та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 8, 9, 10.

Додаткова: 14, 15, 16, 19, 21, 23, 28, 32, 34.

Тема 14. Мистецтво діалогу, монологу й полілогу: спільні та відмінні ознаки.

Основні питання теми:

1. Мистецтво ефективного діалогу.
2. Мистецтво монологічного мовлення.
3. Особливості мистецтва полілогу.

Ключові слова: мовлення, комунікація, монолог, діалог, полілог, культура мовлення, вербальні засоби спілкування, невербальні засоби спілкування, особистість, фахівець та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 8, 10, 12.

Додаткова: 8, 14, 15, 18, 23, 28, 34.

Тема 15. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Тема 16. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Модульний контроль 3.

Творче завдання:

Напишіть есеї на одну із запропонованих тем.

Змістовий модуль 4.

МИСТЕЦТВО КОМУНІКУВАТИ ІЗ ШИРОКИМ ЗАГАЛОМ

Тема 17. Таємниці успішного виступу перед широким загалом.

Основні питання теми:

1. Взаємодія оратора та аудиторії.
2. Стратегія і тактика оратора.
3. Правила побудови ефективного виступу.

Ключові слова: виступ, риторика, мовна культура, ораторське мистецтво, спілкування, етика спілкування, риторичний ідеал, аудиторія, стратегія оратора, тактика оратора, логіка мовлення, аргументація, критика, полемічні засоби, фігури риторики та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1, 8, 9, 10, 12.

Додаткова: 4, 5, 6, 7, 14, 15, 19, 32, 34.

Тема 18. Міжнародна комунікація та дипломатичний етикет.

Основні питання теми:

1. Дипломатичний протокол і міжнародна комунікація.
2. Дипломатичне листування.
3. Міжнародна ввічливість та дипломатичні прийоми.
4. Особливості дипломатії в різних іноземних державах.

Ключові слова: міжнародна комунікація, дипломатія, дипломатичний протокол, дипломатичні бесіди, дипломатичне листування, дипломатичні

прийоми, міжнародна ввічливість, дипломатичний представник, іноземні держави та ін.

Рекомендована література:

Основна: 10, 11, 12.

Додаткова: 9, 10, 17, 18, 26.

Тема 19. Лідерство, командна робота і комунікація.

Основні питання теми:

1. Рушійна сила лідерства на шляху до успіху.
2. Формування лідера в сучасних умовах розвитку суспільства.
3. Вплив ефективної комунікації на роботу в команді.

Ключові слова: *емоційний інтелект, примітивне лідерство, резонансне лідерство, нейроанатомія лідерства, арсенал лідера, дисонансні лідери, мотивація, метаморфози, реальність, ідеал, успіх, комунікація, командна робота та ін.*

Рекомендована література:

Основна: 3, 9, 10, 12.

Додаткова: 8, 14, 15, 18, 21, 25, 34.

Тема 20. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: *ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.*

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Тема 21. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: *ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.*

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Тема 22. Комунікативний тренінг.

Основні питання теми:

1. Розв'язання нестандартних комунікативних ситуацій та обговорення їх.
2. Рефлексія.

Ключові слова: ситуація, випадок, обставина, непорозуміння, недоречність, емоції, негатив, позитив, враження та ін.

Рекомендована література:

Основна: 1–12.

Додаткова: 1–35.

Модульний контроль 4.

Творче завдання:

Напишіть есей на одну із запропонованих тем.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за оцінювання	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість	кількість одиниць	максимальна кількість	кількість одиниць	максимальна кількість	кількість одиниць	максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	0	0	1	1
Відвідування семінарських занять	1	6	6	6	6	7	7	6	6
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	6	60	6	60	7	70	6	60
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (зокрема допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	111	-	111	-	117	-	106

Максимальна кількість балів:	445
Розрахунок коефіцієнта:	4,45

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота 1.

Тема: *Шлях до порозуміння: від теорії до практики.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Шлях до порозуміння: від теорії до практики».

Самостійна робота 2.

Тема: *Емоційний інтелект і порозуміння.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Емоційний інтелект і порозуміння».

Самостійна робота 3.

Тема: *Методи встановлення і налагодження контакту.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Методи встановлення і налагодження контакту».

Самостійна робота 4.

Тема: *Складні ситуації та швидке вирішення їх.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Складні ситуації та швидке вирішення їх».

Самостійна робота 5.

Тема: *Сто одна таємниця мистецтва переконувати.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Таємниці мистецтва переконувати».

Самостійна робота 6.

Тема: *Стратегії впливу на особистість.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Стратегії впливу на особистість».

Самостійна робота 7.

Тема: *Харизма та її вплив на думки і рішення людей.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Харизма та її вплив на думки і рішення людей».

Самостійна робота 8.

Тема: *Гендерні аспекти мистецтва переконання.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Гендерні аспекти мистецтва переконання».

Самостійна робота 9.

Тема: *Особливості ефективної комунікації з різними віковими групами співрозмовників.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Особливості ефективної комунікації з різними віковими групами співрозмовників».

Самостійна робота 10.

Тема: *Нетворкінг для людей різних темпераментів та типів.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Нетворкінг для людей різних темпераментів та типів».

Самостійна робота 11.

Тема: *Мистецтво діалогу, монологу й полілогу: спільні та відмінні ознаки.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Мистецтво діалогу, монологу й полілогу: спільні та відмінні ознаки».

Самостійна робота 12.

Тема: *Таємниці успішного виступу перед широким загалом.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Таємниці успішного виступу перед широким загалом».

Самостійна робота 13.

Тема: *Міжнародна комунікація та дипломатичний етикет.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Міжнародна комунікація та дипломатичний етикет».

Самостійна робота 14.

Тема: *Лідерство, командна робота і комунікація.*

Завдання. Підготуйте презентацію на тему «Лідерство, командна робота і комунікація».

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи (презентація) необхідно виконати якісно і вчасно подати на перевірку викладачеві у тому форматі, який вимагає форма навчання (офлайн або онлайн).

Вимоги до змісту та оформлення презентації

Вимоги до змісту мультимедійної презентації:

- відповідність змісту презентації поставленим цілям і завданням;
- текст презентації повинен мати не менше 75% унікальності;
- кількість слайдів – 12-15 (презентація повинна мати: титульний аркуш; зміст; основний матеріал; список джерел (5 основних); завершальний слайд);

- дотримання чинних норм орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність крапки в заголовках тощо);
- відсутність фактичних помилок, достовірність представленої інформації;
- лаконічність тексту на слайді;
- завершеність (зміст кожної частини текстової інформації має бути логічно завершено);
- об'єднання семантично пов'язаних інформаційних елементів у групи;
- стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту;
- розташування інформації на слайді (переважно горизонтальне розташування інформації, зверху вниз по головній діагоналі; найважливіша інформація повинна розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді є світлина, напис повинен розташовуватися під нею; бажано форматувати текст по ширині, уникати «рваних» країв тексту);
- інформацію варто подати привабливо, оригінально.

Вимоги до тексту:

- читання тексту на тлі слайда презентації (текст добре видно на тлі слайда, використання контрастних кольорів для фону і тексту);
- довжина рядка не більше 36 знаків;
- відстань між рядками усередині абзацу 1,5, а між абзаців – 2 інтервали;
- підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до дизайну:

- використання єдиного стилю оформлення;
- відповідність стилю оформлення (графічного, звукового, анімаційного) змісту презентації;
- використання для фону слайда психологічно комфортних тонів (найкращий фон – корпоративний);
- фон повинен бути елементом заднього (другого) плану: виділяти, відтіняти, підкреслювати інформацію, розміщену на слайді, але не затуляти її;
- використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту);
- бажане використання анімаційних ефектів;
- формат показу слайдів – «демонстрація».

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Таємниці успішної комунікації» оцінюється за наступними параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами підготовки презентацій; креативно підходить до виконання

завдання; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 балив – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами підготовки презентацій і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами підготовки презентацій, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконане не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами підготовки презентацій, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдання для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами підготовки презентацій; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балів – більшу частину самостійного завдання не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами підготовки презентацій; майже відсутні творчі та комунікативні вміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в робочих зошитах студентів або на окремих аркушах. За умови навчання онлайн – в електронному форматі.

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт (творче завдання)

21-25 балів – завдання модульної контрольної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює, оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання есе та підготовки презентацій тощо; креативно підходить до виконання завдань; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балів – завдання модульної контрольної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володіє правилами написання есе та підготовки презентацій тощо і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконане в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володіє правилами написання есе та підготовки презентацій тощо, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконане не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання есе та підготовки презентацій тощо, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдання для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання есе та підготовки презентацій тощо; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Таємниці успішної комунікації» здійснюється у формі *заліку*.

Залік отримують ті студенти, які відвідували лекційні та практичні заняття, працювали, писали модульні контрольні роботи та виконували блок самостійної роботи, а також мають у сукупності за всі види діяльності не менше *60 балів*.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоперевірки знань)

1. Мозок і його вплив на дії людини.
2. Основні правила порозуміння.
3. Емоційний мозок. Баланс між емоціями й раціоналізмом.
4. Природа емоційного інтелекту.
5. Емоційний інтелект і практична діяльність особистості. Емоції та їхній вплив на порозуміння між людьми.
6. Емоційна грамотність і порозуміння.
7. Елементи встановлення контакту.
8. Основні методи встановлення і налагодження контакту між людьми.
9. Реалії сучасного світу та їхній вплив на формування особистості.
10. Особливості вирішення складних ситуацій простими методами.
11. Переконавання як метод соціально-психологічного впливу на людей.
12. Таємниці мистецтва переконання.
13. Впливи ХХІ сторіччя: позитивні й негативні фактори.
14. Вплив на особистість у дії.
15. Харизма і мистецтво переконувати.
16. Харизматичний імідж.
17. Харизматична комунікація.
18. Харизма організацій та брендів.
19. Гендерна рівність: сучасна проблема чи міф.
20. Гендер і мистецтво переконувати.
21. Вікові групи співрозмовників. Їхні комунікативні портрети.
22. Особливості ефективної комунікації з різними поколіннями людей (мовчазне покоління, бебі-бумери, покоління X, міленіали, зумери, покоління альфа).
23. Особливості комунікації з холериками, сангвініками, флегматиками, меланхоліками.
24. Комунікація з інтровертами, екстравертами й амбівертами.
25. Мистецтво коротких бесід.
26. Мистецтво ефективного діалогу.
27. Мистецтво монологічного мовлення.
28. Особливості мистецтва полілогу.
29. Взаємодія оратора та аудиторії.
30. Стратегія і тактика оратора.
31. Правила побудови ефективного виступу.
32. Дипломатичний протокол і міжнародна комунікація.
33. Дипломатичне листування.

34. Міжнародна ввічливість та дипломатичні прийоми.
35. Особливості дипломатії в різних іноземних державах.
36. Рушійна сила лідерства на шляху до успіху.
37. Формування лідера в сучасних умовах розвитку суспільства.
38. Вплив ефективної комунікації на роботу в команді.

6.6. Шкала відповідності оцінок

<i>Рейтингова оцінка</i>	<i>Оцінка за стобальною шкалою</i>	<i>Значення оцінки</i>
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання, за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична картка дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА БЛОКУ ДИСЦИПЛІН

Разом 120 годин: лекційні заняття – 6 годин, практичні заняття – 50 години, самостійна робота – 56 години, модульний контроль – 8 годин

Тиждень	1 семестр										2 семестр									
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I					ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II					ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III					ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV				
Назва модуля	МИСТЕЦТВО НАЛАГОДЖЕННЯ КОНТАКТУ І ПОРОЗУМІННЯ					МИСТЕЦТВО ПЕРЕКОНУВАТИ					МИСТЕЦТВО ГОВОРИТИ У ВУЗЬКОМУ КОЛІ СПІВРОЗМОВНИКІВ					МИСТЕЦТВО КОМУНІКУВАТИ ІЗ ШИРОКИМ ЗАГАЛОМ				
Кількість балів за модуль	111					111					117					106				
Загальна кількість балів	445 / 4,45 = 100																			
Лекції	2					4					2					4				
Дати																				
Теми практичних занять	Тема 1. Шлях до порозуміння: від теорії до практики. Тема 2. Емоційний інтелект і порозуміння. Тема 3. Методи встановлення і налагодження контакту. Тема 4. Складні ситуації та швидке вирішення їх. Тема 5. Комунікативний тренінг.					Тема 6. Сто одна таємниця мистецтва переконувати. Тема 7. Стратегії впливу на особистість. Тема 8. Харизма та її вплив на думки і рішення людей. Тема 9. Гендерні аспекти мистецтва переконання. Тема 10. Комунікативний тренінг. Тема 11. Комунікативний тренінг.					Тема 12. Особливості ефективної комунікації з різними віковими групами Тема 13. Нетворкінг для людей різного темпераменту та типу Тема 14. Мистецтво діалогу, монологу й полілогу: спільні та відрізняючі ознаки Тема 15. Комунікативний тренінг. Тема 16. Комунікативний тренінг.					Тема 17. Таємниці успішного виступу перед широким загалом. Тема 18. Міжнародна комунікація та дипломатичний етикет Тема 19. Лідерство, командна робота і комунікація. Тема 20. Комунікативний тренінг. Тема 21. Комунікативний тренінг. Тема 22. Комунікативний тренінг.				
Самостійна робота	5 балів					5 балів					5 балів					5 балів				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)					Модульна контрольна робота (25 балів)					Модульна контрольна робота (25 балів)					Модульна контрольна робота (25 балів)				
Підсумковий контроль	залік																			

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові):

1. Вікрі Карен. Нетворкінг для інтровертів. Поради для комфортної та ефективної комунікації. Харків: Vivat, 2020. 224 с.
2. Гандапас Радислав. Харизма лідера від Адо Я. Харків: Моноліт-Bizz, 2018. 296 с.
3. Гольдштейн Ноа, Мартін Стів, Чалдині Роберт. Так! 60 секретів із науки переконувати. Київ: ВООКСНЕФ, 2019. 304 с.
4. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера. Харків: Наш формат, 2019. 288 с.
5. Гоулман Деніел. Емоційний інтелект у бізнесі. Харків: Vivat, 2021. 528 с.
6. Гоулман Деніел. Емоційний інтелект. Харків: Vivat, 2018. 512 с.
7. Гоулман Деніел. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ. Харьков: МИФ, 2021. 560 с.
8. Гоулстон Марк. Я чую вас наскрізь. Як порозумітися будь з ким. Дніпро: Моноліт, 2020. 248 с.
9. Карнеги Дейл. Как стать мастером общения и публичных выступлений. Киев: Попурри, 2020. 272 с.
10. Олійник Ольга. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2010. 1181 с.
11. Сагайдак Олександра. Дипломатичний протокол та етикет: підручник. Київ: Знання, 2017. 326 с.
12. Стахів Марія. Український комунікативний етикет: навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2008. 245 с.

Додаткові:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів: Світ, 1994. С. 5–10.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ: Освіта, 1991. 256 с.
3. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 207 с.
4. Береза Т. Гарна мова – одним словом: словник вишуканої української мови. Львів: Априорі, 2015. 420 с.
5. Береза Т. Мовою бестселерів. Сучасний словник живої мови. Львів: Априорі, 2017. 800 с.
6. Береза Т. Скажи мені українською. Львів: Априорі, 2019. 456 с.
7. Береза Т. Слова, що нас збагачують. Словник вишуканої української мови. Львів: Априорі, 2016. 384 с.
8. Білоусенко П. Учїться висловлюватися. Київ: Рад. школа, 1990. 338 с.
9. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 476 с.
10. Ботвина Н. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації. Київ: Артек, 2002. 208 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / кер. вид. проекту П. Мовчан, В. Німчук, В. Клічак. Київ, 2002. 32 с.

12. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
13. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ: КММ, 2014. 124 с.
14. Доброскок І., Овсієнко Л. Організація сучасної ділової комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2015. 446 с.
15. Доброскок І., Овсієнко Л. Основи професійної комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «ФОП Домбровська Я.М.», 2017. 446 с.
16. Когут О. Основи ораторського мистецтва: практикум. Тернопіль: Астон, 2005. 296 с.
17. Коломієць М., Молодова Л. Словник іншомовних слів. Київ: Освіта, 1998. 190 с.
18. Косенко Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2011. 281 с.
19. Культура мови на щодень / авт. кол.: Н. Дзюбишина-Мельник, Н. Дужик, С. Єрмоленко та ін. Київ: Довіра, 2000. 169 с.
20. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
21. Палеха Ю. Етика ділових відносин: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
22. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
23. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 291 с.
24. Радзівська Т. Текст як засіб комунікації. Київ: НАН України, 1998. 194 с.
25. Сагач Г. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навчальний посібник. Київ: Зоря, 2003. 255 с.
26. Словник іншомовних слів / уклад. Л. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
27. Словник синонімів української мови: в 2 т. / укл. А. Бурячок та ін. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 1. 1040 с.; Т. 2. 960 с.
28. Стахів М. Український комунікативний етикет: навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2008. 245 с.
29. Сучасний орфографічний словник української мови: 180 000 слів / уклад. В. Дубічинський, Н. Косенко. Харків: Школа, 2009. 1024 с.
30. Сучасний російсько-український словник / за заг. ред. Р. Стаха. Київ: ПП В.М. Голяка, 2009. 1248 с.
31. Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. В. Дубічинського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2011. 1008 с.
32. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989. 293 с.
33. Український правопис / ред. Є. Мазніченко, В. Македон, С. Шарбанова, І. Яловнича. Київ: Наукова думка, 2019. 391 с.

34. Чулінда Л., Паримський І. Риторична майстерність: посібник. Київ: б. в., 2000. 79 с.

35. Ющук І. Мова наша українська. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2001. 315 с.

9. Додаткові ресурси
(у процесі розробки)